23.01.2026р. Гр.45. Всесвітня історія. Уроки №29-30.

Тема: Друга світова війна. Причини, характер, періодизація Другої світової війни.

1. **Характер війни.Держави агресивного блоку прагнули розширення власних територій, завоювання ринків збуту та джерел сировини. А головною метою було завоювання світового панування. З їхнього боку війна була загарбницькою. Для країн, які зазнали агресії й були окуповані, ця війна була справедливою.Найскладніше визначити характер війни стосовно СРСР. У період з 17 вересня 1939 р. по 22 червня 1941 р. він сам виступав у ролі агресора, приєднавши до себе значні території, які належали на той час Польщі, Румунії, Фінляндії, а також Прибалтику. Але після нападу Німеччини на СРСР ця війна для неї носила справедливий характер. Періодизація Другої світової війни. Характеристика основних періодів війни.**

Період	Дати	Події
I	1 вересеня 1939р. – 22 червеня 1941р.	Початок Другоїсвітовоївійни. Вторгненнянімецькихвійськ у країниЗахідноїЄвропи. **Від нападу Німеччини на Польщу до агресіїпроти СРСР**
II	22 червеня 1941р. – 18 листопада 1942 р.	Розширеннямасштабіввійни, крах гітлерівськоїдоктринибліцкригу й міфу про непереможністьнімецькоїармії **Від нападу Німеччини на СРСР до початку контрнаступурадянськихвійськпідСталінградом**
III	19 листопада 1942 р. – 5 червеня 1944р.	Корінний перелом у перебігуДругоїсвітовоївійни. Провал наступальноїопераціїЦентральних держав **ВідконтрнаступурадянськихвійськпідСталінградом до відкриття Другого фронту і наступу в Україні**
IV	6 червня 1944р. –	Розгром фашизму і нацизму в Європі, вигнаннянімецькихвійськ і їхніхсоюзників за межі СРСР, створення Другого фронту,звільненнявідокупаціїкраїнЄвропи. **Від відкриття Другого фронту до капітуляціїНімеччини**

	8 травень 1945 р.	
V	9 травня 1945 р. – 2 вересеня 1945 р.	РозгромЯпонії, звільненнянародівАзіївідяпонськоїокупації. ЗавершенняДругоїсвітовоївійни **ВідкапітуляціїНімеччини до капітуляціїЯпонії**

Друга світова війна розпочалася з нападу Німеччини на Польщу 1 вересня 1939 р.

(план «Вайс»). До 8 вересня головні сили польської армії були розгромлені. Згідно пакту Молотова-Ріббентропа 17 вересня 1939 року Червона армія перейшла польсько-радянський кордон. У Москві ці дії назвали «визвольний похід».З ноти уряду СРСР Польському послу в Москві від 18 вересня 1939р.: «…польська держава таїї уряд фактично перестали існувати. Тим самим припинили свою дію договори, укладені між СРСР іПольщею… Зважаючи на такі обставини, Радянський уряд віддав розпорядження Головномукомандуванню Червоної армії - дати наказ військам перейти кордон і взяти під свій захист життя й майно населенняЗахідної України та Західної Білорусії».Підсумком агресії Німеччини та СРСР стало укладення між ними 28 вересня 1939р. договору продружбу і кордон. Цей договір зафіксував розподіл Польщі й уточнив лінію радянсько-німецькогокордону («лінія Керзона»). «Дивна війна» («Сидяча війна») – період з 3 вересня по 10 травня 1940 року на Західному фронті. Свою назву цей період отримав від характеру бойових дій між ворогуючими сторонам. Англія і Франція, оголосивши війну Німеччині фактично її не вели. Війська на франко-німецькому кордоні залишалися під захистом оборонних ліній «Мажіно» і «Зігфріда». Період «Дивної війни» був використаний німецьким командуванням у якості стратегічної паузи. Це дозволило Німеччині успішно завершити Польську кампанію, реалізувати план окупації Данії і Норвегії, а також підготуватися до вторгнення у Францію.В листопаді 1939року Фінляндія зазнала агресії зі

сторони СРСР. В березені 1940 р. був підписаний між країнами мирний договір згідно якого Фінляндія понеслатериторіальні втрати. Радянська сторона зазнала колосальних втрат – 400 тисячвбитих та поранених. Тяжкими для Радянського Союзу були і політичні наслідки.Він був виключений з Ліги Націй та опинився в міжнародній ізоляції. Фінляндія приєдналася до агресивної «осі» Берлін-Рим-Токіо і взяла участь у війні проти СРСР.9 квітня 1940 року Німеччина без оголошення війни напала на Данію і Норвегію. Данія одразу капітулювала. Норвегія чинила опір, але уже в червні була повністю окупована. Впродовж травня капітулювали Люксембург, Нідерланди та Бельгія.

14 червня 1940року німці увійшли в столицю Францію. 22 червня голова нового французького уряду Петен уклав перемир'я. У той час як Німеччина була зайнята на Заході, СРСР продовжув«упорядковувать» свою зону впливу. Наслідком цих подій стало також включення Західної України до складу УРСР, а Західної Білорусії до складу БРСР. У серпні 1940 року до складу СРСР , після безальтернативних виборів, увійшли республіки Балтії: Латвія, Литва та Естонія. 23 червня-3 липня 1940 року радянські війська зайняли територію Бесарабії і Північної Буковини, що входили до Румунії. 2 серпня 1940 року з частини захоплених земель була створена Молдавська Радянська Соціалістична Республіка. Бесарабія і Північна Буковина увійшли до складу УРСР.Президент Ф. Рузвельт після початку Другої світової війни змінив законодавство щодо нейтралітету на користь Англії. В березні 1940 р. було прийнято закон про ленд-ліз.

16 липня 1940 р. Гітлер підписав план операції «Морський лев».Вона передбачала завоювання Англії. Через нестачу плавучих засобів Німеччина вдалася до повітряного наступу. З липня до листопада 1940 р. відбувалися найжорстокіші битви в небі та бомбардування інфраструктури. Англія вистояла, зазнавши значних матеріальних і людських втрат (понад 30 тис. осіб). Серйозним випробуванням для Англії була боротьба за Атлантику. Країна отримувала 50 % стратегічної сировини й продовольства.

Німецькі підводники для боротьби з англійськими конвоями застосовували тактику «вовчих зграй» (відкрита атака відразу декількох підводних човнів). Англійський флот виявився незламним. Гітлер зазнав поразки і відмовився від захвату Британських островів.

Влітку 1940 р. італійські війська розпочали воєнні дії проти англійських військ у Східній Африці. Головні сили були кинуті на захоплення Єгипту та Суецького каналу. Італія сподівалася встановити свій вплив на всьому Близькому Сході,але її наступ був зупинений англійськими військами.Плани Б. Муссоліні створити средиземноморську імперію потерпіли крах. У квітні 1941 року військами Німеччини та її союзників була розгромлена Югославія, її територія була розподілена між окупантами.Німеччина анексувала північну Словенію, Угорщина — західну Воєводіну, Болгарія — Вардарську Македонію, Італія — південну Словенію, частину узбережжя Далмації, Чорногорію та Косово. Хорватія оголошена незалежною державою під італо-німецьким протекторатом. В Сербії створено колаборантський уряд Недича. В квітні-жовтні 1941 року військами Німеччини та Італії була окупована Греція.

Директива № 21 . План «Барбаросса»18 грудня 1940 р….. Основні сили російський сухопутних військ, що розміщені в західній частині Росії, повинні бути знищені в сміливих операціях за допомогою глибокого , швидкого висування танкових крил. Відступ боєздатних військ противника на широкі простори російської території має бути виключений. Шляхом швидкого переслідування повинна бути досягнута лінія, з якої російські військово-повітряні сили будуть не спроможні робити нальоти на територію Німецького рейху. Кінцевою метою операції є створення загороджувального бар'єра проти азійської частини Росії по загальній лінії Волга-Архангельськ…….. З цією метою необхідно сконцентрувати головний напрямок удару з району Любліна в загальному напрямку на Київ. Дата нападу 22 червня 1941р. У перший день війни радянські війська втратили майже 200 літаків, були зруйновані чи захоплені склади з боєприпасами, пальним, військовою технікою.30 червня 1941 рік створено Державний

комітет оборони. Тактика «випаленої землі»:«ні кілограма зерна, ні літра бензину».З листопада 1941 р. США почали доставляти морськими конвоями зброю та інші матеріали в СРСР. Сталінградська битва. Початок. Початок битви – 17 липня 1942 року. З обох сторін у битві взяли участь понад півмільйона осіб. У період боїв за Москву на Сході активізувалася Японія7 грудня 1941 р. японські літаки атакували тихоокеанську військово-морську базу США в Перл-Гарборі на Гавайських островах. США та Велика Британія оголосили війну Японії. Поворотний момент Другої світової війни. Битва під Сталінградом. Битва під Ель-Аламейном. Битва Курській дузі. Битва за атол Мідвей. Антигітлерівська коаліція. Основа коаліції - США, СРСР, Велика Британія та Китай. Атлантична хартія 1942 р. Липень 1941 р. Велика Британія та СРСР підписали угоду про спільну боротьбу з нацистською Німеччиною. За пропозицією Ф. Д. Рузвельта країни антигітлерівської коаліції почали називати Об'єднаними Націями.

Причини війни:

- **несправедливість Версальської угоди поставило багато народів у принизливе становище, сприяла приходу до влади сил, які прагнулиреваншу, нового переділу світу. У найбільшій мірі це проявилось у політиці Німеччини, Італії, Японії.**

· **економічна криза 30-х років загострила суперечності між країнами світу, що позбавило їх можливості об'єднати зусилля у боротьбі за збереження миру. Всю систему безпеки, створену у 20-ті роки, було зруйновано.**

· **розв'язанню війни сприяла політика урядів Англії та Франції, спрямована на "умиротворення" агресора, а також "ізоляція" США, які, прийнявши закон про нейтралітет, фактично самоусунулись від впливу на розвиток подій у світі.**

· **не останню роль у розв'язанні війни відіграв. СРСР, який, підписавши пакт про ненапад з Німеччиною і таємний протокол до нього, відкрив шлях Німеччині для нападу на Польщу.**

Посилання: https://www.youtube.com/watch?v=ITELCNblPJ8.

Д/з: §24.